

Sygn. akt II Ca 12/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Opolu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Adam Cąkała
Sędziowie:	SO Ryszard Kądziela SO Barbara Garycka (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Violetta Szum

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2013 roku w Opolu

na rozprawie

sprawy z powództwa Ł. S.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą we W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich

z dnia 16 października 2012 roku

sygn. akt I C 364/12

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a. **pozbawia wykonalności w części powyżej kwoty 497,78 (czteryście dziewięćdziesiąt siedem 78/100) zł w stosunku do powódki Ł. S. nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Krzyków sygn. akt VI Nc 4784/08 z dnia 21.08.2008r., zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 5.09.2011r. sygn. akt VI Co 1925/11 przeciwko spadkobiercom dłużnika: Ł. S., M. M., M. S. i J. S.,**

b. **zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą we W. na rzecz powódki Ł. S. kwotę 1.541 (jeden tysiąc pięćset czterdzieści jeden) zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 1.200 zł kosztów zastępstwa procesowego,**

2. **oddala dalej idącą apelację,**

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 903 (dziewięćset trzy) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym 600 zł kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16.10.2012 r. Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich oddalił powództwo Ł. S. kierowane przeciwko (...) S.A. we W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków w sprawie VI Nc 4784/08, opatrzonego klauzulą wykonalności w dniu 5.09.2011 r. przeciwko spadkobiercom R. S. (pозwanego z nakazu zapłaty) - Ł. S., M. M., M. S.

i J. S. oraz odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu w stosunku do strony pozwanej.

Sąd Rejonowy ustalił, że wyrokiem zaocznym z dnia 25.01.2006 r. Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich w sprawie VI C 436/05 upr zasądzono od spadkodawcy R. S. na rzecz (...) im. (...) w G. kwotę 8.541,59 zł z odsetkami i kosztami procesu, a następnie, po śmierci pozwanego w tamtej sprawie R. S., w dniu 3.02.2009 r. nadano temu orzeczeniu przeciwko spadkobiercom dłużnika klauzulę wykonalności z zastrzeżeniem prawa powoływania się przez spadkobierców dłużnika na ograniczenie odpowiedzialności za długi spadkowe do wartości ustalonego w spisie inwentarza stanu czynnego spadku, a to w związku ze złożeniem przez spadkobierców dłużnika R. Ł. S., M. M., M. S. i J. S. oświadczeń o nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Natomiast nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 21.08.2008 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Krzyków w sprawie sygn. VI Nc 4784/08 zasądził od spadkodawcy R. S. na rzecz (...) S.A. we W. (pозwanego w nin. sprawie) kwotę 6.460,26 zł z odsetkami i kosztami procesu, a orzeczeniu temu nadał przeciwko spadkobiercom dłużnika wyżej wskazanym klauzulę wykonalności bez zastrzeżenia im prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność (art. 792 k.p.c.).

W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 20.11.2009 r. stwierdzono, że spadek po R. S. na podstawie ustawy nabyli z dobrodziejstwem inwentarza wyżej wskazani spadkobiercy po 1/4 części każdy. Sąd Rejonowy ustalił także, że spadkodawca ma długi także wobec innych instytucji kredytowych. Stan czynny spadku po R. S. ustalony został w spisie inwentarza na kwotę 4.450 zł.

Komornik Sądowy prowadzi postępowanie egzekucyjne z wniosku strony pozwanej jako wierzyciela spadkodawcy, a obecnie powódki oraz innych spadkobierców R. S. i w sprawie egzekucyjnej zajął emeryturę powódki Ł. S., z której prowadzona jest bez ograniczeń egzekucja świadczenia zgodnie z tytułem wykonawczym przedłożonym przez wierzyciela.

W wyżej przedstawionych okolicznościach faktycznych Sąd Rejonowy uznał, że skoro spadkodawcy dłużnika nie zaskarżyli w trybie art. 795 § 2 k.p.c. postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków z dnia 5.09.2011 r. sygn. VI Co 1925/11 o nadaniu klauzuli wykonalności bez żadnych ograniczeń na rzecz strony pozwanej, a przeciwko spadkobiercom dłużnika R. S. prowadzona jest obecnie egzekucja bez uwzględnienia ograniczenia odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe, to brak obecnie podstaw do uwzględnienia powództwa Ł. S., w którym domagała się ona pozbawienia wykonalności w całości nakazu zapłaty wydanego wcześniej przeciwko spadkodawcy. Uznał zatem Sąd Rejonowy, że jedynym instrumentem prawnym umożliwiającym spadkobiercom dłużnika, którzy złożyli oświadczenia o przyjęciu spadku

z dobrodziejstwem inwentarza do uzyskania ograniczenia ich odpowiedzialności za długi spadkowe było skorzystanie z instytucji określonej w przepisie art. 792 k.p.c. poprzez zaskarżenie zażaleniem postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności bez żadnych ograniczeń przeciwko tymże spadkobiercom. A zatem skoro tytuł wykonawczy, jakim jest nakaz zapłaty Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków VI Nc 4784/08 nie zawiera zastrzeżenia o prawie spadkobierców dłużnika do powoływania się w toku egzekucji na ograniczoną odpowiedzialność, po myśli art. 792 k.p.c., to obecnie egzekucja przeciwko spadkobiercom na podstawie tego tytułu wykonawczego może być prowadzona

bez ograniczeń, niezależnie od tego, czy została wyegzekwowana już kwota stanowiąca równowartość stanu czynnego spadku.

Apelację od tego orzeczenia wniosła powódka Ł. S., zaskarżając je w części i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie nie wystąpiło żadne zdarzenie powodujące wygaśnięcie zobowiązania, bądź powodujące niemożność egzekwowania zobowiązania powyżej kwoty 413,46 zł;

2. naruszenie przepisu art. 792 k.p.c. poprzez przyjęcie, że brak ograniczenia odpowiedzialności pozwanego powódka mogła podnosić jako zarzut w zażaleniu na nadanie klauzuli wykonalności, wnoszonego na podstawie art. 795 k.p.c.

W oparciu o powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez pozbawienie wykonalności nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia

21.08.2008 r. Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków sygn. akt VI Nc 4784/08 powyżej kwoty 413,46 zł, opatrzonego klauzulą wykonalności w dniu 5.09.2011 r. przeciwko spadkobiercom dłużnika R. Ł. S., M. M., M. S. i J. S., sygn. akt VI Co 1925/11 oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki podlega uwzględnieniu, choć nie w całości.

Po rozważeniu zarzutów zażalenia, Sąd odwoławczy dzieląc ich część, nie zgodził się z poglądem prawnym zaprezentowanym w kwestionowanym orzeczeniu, w związku z czym dokonał oczekiwanej przez apelującą zmiany zaskarżonego orzeczenia. Za własne po myśli art. 382 k.p.c. uznał natomiast prawidłowe ustalenia Sądu I instancji.

W sprawie istotne jest to, że zgodnie z przepisami prawa materialnego, a mianowicie art. 1012 w związku z art. 1031 § 2 k.c., jeśli spadkobiercy we właściwym czasie złożą oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, to ich odpowiedzialność za długi spadkowe jest ograniczona do wartości ustalonego w spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Jest to zasada, od której wyjątek określony został przez ustawodawcę w zd. 2 art. 1031 § 2 k.c. i dotyczy tylko sytuacji, gdy spadkobierca podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał nieistniejące długi. W omawianej sprawie takiej sytuacji, o której mowa w zdaniu 2 § 2 art. 1031 k.c. nie było. To zatem determinuje konieczność przyjęcia, że skoro wszyscy spadkobiercy dłużnika R. S. przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza, to odpowiedzialność ich wszystkich jest ograniczona do wartości stanu czynnego spadku. W omawianej sprawie okazało się, że spadkobiercy dłużnika nie wykorzystali możliwości wynikającej z przepisu art. 792 k.p.c. w zakresie uzyskania zastrzeżenia już w klauzuli wykonalności owego ograniczenia ich odpowiedzialności za długi spadkowe. Rację ma Sąd Rejonowy, gdy wskazuje na to, że mogli oni uzyskać takie zastrzeżenie składając w trybie i terminie określonym w przepisie art. 795 § 2 k.p.c. zażalenie na postanowienie Sadu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków, w którym to nadano klauzulę wykonalności przeciwko nim bez zastrzeżenia o ograniczeniu ich odpowiedzialności za długi spadkowe. Trudno jednak zgodzić się z tym, aby niewykorzystanie tej procesowej instytucji przez spadkobierców dłużnika zamykało im drogę do skorzystania z efektów, jakie gwarantują im wyżej wskazane przepisy prawa materialnego, a mianowicie art. 1031 § 2 k.c.

w zw. z art. 1012 k.c.

Możliwość skorzystania przez spadkobierców dłużnika z powództwa przewidzianego w przepisie art. 840 k.p.c. w sytuacji, kiedy zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności nie zostało przez spadkobierców, którzy przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza wniesione, przewiduje orzecznictwo Sądu Najwyższego. I tak w wyroku

z dnia 8.07.2005 r. II CK 206/05 Sąd Najwyższy orzekł: Możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, nie wyklucza samo przez się możliwości skorzystania z powództwa przewidzianego w art. 840 k.p.c., jeśli tylko spełnione zostały przesłanki dla wytoczenia takiego powództwa. Innym orzeczeniem, które wskazało na taką możliwość jest przywołana w apelacji uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30.09.1985 r.

III CZP 49/85. Przy czym pierwsze z wyżej wskazanych orzeczeń SN dotyczy niemal identycznego stanu faktycznego, jak zaistniały w niniejszej sprawie.

Otóż przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stanowi, że dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. W omawianej sprawie tytułem egzekucyjnym był nakaz zapłaty wydany przeciwko spadkodawcy R. S. w dniu 21.08.2008 r. Już po wydaniu tego tytułu egzekucyjnego nastąpiła w dniu 3.02.2009 r. śmierć spadkodawcy (dłużnika), a następnie w przypisanym terminie spadkobiercy R. S. złożyli oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, co jak ustalił Sąd I instancji miało miejsce w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po R. S. przed Sądem Rejonowym w Strzelcach Opolskich, sygn. akt I Ns 375/09.

I właśnie złożenie przez spadkobierców dłużnika oświadczeń o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza stanowiło owo zdarzenie, zaistniałe po wydaniu tytułu egzekucyjnego, o którym mowa we wskazanym przepisie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. To właśnie to zdarzenie, a zatem złożenie oświadczeń spadkowych spowodowało, że z mocy przepisu

art. 1031 § 2 k.c. spadkobiercy dłużnika R. S., odpowiadają za długi spadkowe tylko do wartości stanu czynnego spadku, a co za tym idzie należność wynikająca

z tego tytułu może być od nich egzekwowana nie w całości, a jedynie do wartości stanu czynnego spadku. Powyższy wywód świadczy jednoznacznie o spełnieniu przesłanek

z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. do uwzględnienia powództwa o ograniczenie wykonalności przedmiotowego tytułu wykonawczego.

Wskazać jednak należy na to, że zgodnie z przepisem art. 1034 § 1 k.c., do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe solidarnie. Wynika stąd zatem, że powódka Ł. S. jako jedna z czterech spadkobierców dłużnika R. S. ma legitymację czynną do wystąpienia z powództwem przeciwegzekucyjnym w związku ze złożeniem przez wszystkich spadkobierców oświadczeń

o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, jednak skoro powództwo w niniejszej sprawie wniosła ona sama, to mogła ona uczynić tylko i wyłącznie we własnym imieniu, natomiast nie ma żadnych podstaw prawnych do uznania jej samodzielnej legitymacji do działania na korzyść wszystkich spadkobierców R. S.. Stąd za bezzasadny uznać należało wniosek apelacji zmierzający do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w stosunku do wszystkich spadkobierców dłużnika. Oczekiwana przez skarżącą zmiana mogła nastąpić jedynie na rzecz samej powódki Ł. S., natomiast w dalszej części żądanie apelacji podlegało oddaleniu (pkt 2 sentencji).

W omawianej sprawie, jak wynika ze spisu inwentarza sporządzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Strzelcach Opolskich - B. Z. w dniu 31.08.2011 r., stan czynny spadku po R. S. wyniósł 4.450 zł, natomiast długi spadkowe (stan bierny) wyniosły 71.260, 12 zł.

Mając to na uwadze należało rozważyć, do jakiej kwoty odpowiadać będzie za długi spadkowe w stosunku do strony pozwanej jako wierzyciela spadkodawcy R. S. powódka Ł. S., skoro długi spadkowe i ilość wierzycieli jest taka wysoka, natomiast stan czynny spadku tak niski. W tej kwestii przywołać należy pogląd zaprezentowany przez prof. E. G. w Kodeksie cywilnym. Komentarzu, wydanym przez Wydawnictwo H.B., W. 2008, s. (...):

W razie istnienia kilku wierzytelności podlegających zaspokojeniu w tej samej kolejności, przy jednoczesnym stanie aktywów spadku niewystarczającym na pokrycie wszystkich zobowiązań, spadkobierca powinien dążyć do proporcjonalnego zaspokojenia poszczególnych wierzycieli.

Skoro zatem w omawianej sprawie stan czynny spadku wyniósł 4.450 zł, natomiast długi spadkowe wg prawomocnego spisu inwentarza wyniosły 71.260,12 zł, to spadkodawczyni będzie w stosunku do strony pozwanej odpowiadać za 6 % długu objętego tytułem egzekucyjnym wydanym przeciwko dłużnikowi R. S., następnie zaopatrzonego w klauzulę wykonalności przeciwko spadkobiercom dłużnika ($4.450 \text{ zł} : 71.260,12 \text{ zł} = 6 \%$). Z powyższego wynika zatem, że określone w spisie inwentarza zobowiązanie powódki wobec strony pozwanej, za które z mocy art. 1031 § 2 k.c. powódka odpowiada do wartości stanu czynnego spadku ustalonego w spisie inwentarza, nie może być egzekwowane przez stronę pozwaną powyżej 6 % jego wartości, przy uwzględnieniu zasady proporcjonalnego zaspokojenia wierzycieli. A zatem skoro dług wobec strony pozwanej spadkodawcy R. S. wynosił zgodnie z prawomocnym spisem inwentarza 8.296,29 zł, to 6 % tego długu stanowi kwotę 497,78 zł, do której to kwoty powódka odpowiada za dług spadkodawcy w stosunku do strony pozwanej zgodnie z przepisem art. 1031 § 1 k.c. (solidarnie z pozostałymi spadkobiercami).

Z powyższego wynika zatem, że Sąd odwoławczy nie podzielił poglądu apelującej co do niewłaściwego wskazania wysokości zobowiązania wobec pozwanego wierzyciela w spisie inwentarza, a to ze względu na to, że ów spis inwentarza jest prawomocny, a zatem wiążący. Nie było żadnych podstaw do modyfikowania wartości zobowiązań wskazanych przez Komornika w spisie inwentarza z dnia 31.08.2011 r. Stąd rozstrzygnięcie Sądu jest nieco inne niż proponowane w apelacji mimo, że co do zasady - ale tylko w zakresie żądania odnoszącego się do samej powódki - apelacja była słuszna.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekł jak w punkcie 1 i 2 sentencji. Zmienione zostało także orzeczenie w zakresie kosztów procesu za postępowanie przed Sądem I instancji, a to uzasadnione jest wynikiem tego postępowania. Powódka wygrała sprawę co do zasady, ulegając tylko w niewielkiej części i to determinuje orzeczenie o przyznaniu jej zwrotu całych kosztów postępowania w oparciu o przepis art. 100 zd. 2 k.p.c.

Natomiast jeśli chodzi o zawarte w pkt 3 orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego, to z tych samych przyczyn rozstrzygnięcie to zapadło o przepis art. 100 zd. 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i wynika z tego, że powódka uległa tylko co do nieznacznej części swego żądania.